

Nr 84.

Ankom till Riksdagens kansli den 24 juli 1914 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skogshushållningen å staten tillhörig skogsmark.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 10, hava herrar *Molin* i Dombacksmark och *Sundström* hemställt,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ofördröjligen måtte vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att överårig, fullmogen, oväxtlig, kullblåst, sjuk och skadad skog å statens skogar blir på för statens ekonomi och rationell skogsvård mest fördelaktiga sätt tillvaratagen och utnyttjad.

Till stöd härför hava motionärerna åberopat motiveringen till en vid innevarande års första lagtima riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 90, vilken motivering är av följande lydelse:

»I »Årsskrift från Föreningen för skogsvård i Norrland», första häftet, 1913, läsas ett par artiklar av överjägmästarne *P. O. Weland* och *E. F. Groth*, vilka artiklar intagits såsom bilagor till motionen.

Artiklarna äro av så pass uppseendeväckande art, att vi ej kunnat underlåta att bringa dem till riksdagens kännedom och begrundande. Man frågar sig med rätta, kan allt, vad i artiklarna påstås, vara sant? Och om så är fallet, hur är det möjligt, att statsmakterna ej för länge sedan sett till att något åtgjorts för ändring till det bättre.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 10 saml. 29. häft. (Nr 84.) 1

Om det nu verkligen förhåller sig så, som i artiklarna omtalas, torde alla skäl tala för att riksdagen tar ett kraftigt initiativ i syfte att bringa de påpekade häpnadsväckande missförhållandena ur världen, antingen så, att anslagen för kronoskogarnas vård och skötsel i norra Sverige avsevärt ökas eller att en stark förskjutning avvägbringas vid de nu utgående utgifternas fördelning på de olika distrikten från södra till norra delen av landet.

Den s. k. skogs-»vården» å kronoskogarna i Norrland har redan länge varit ökad. Genom bristande planmässighet i organisationen, brist på anslag och tjänstemän samt den — all officiell skogssakkunnighet till trots — häpnadsväckande okunnighet i praktisk skogsvård, som hittills suttit i högsätet, få millioner årligen ruttna bort. Det har försäkrats oss från fullt sakkunnigt och kompetent håll, att vanvården å kronoskogarna i Norrland trotsa all beskrivning. I stället för att tillvarataga de naturtillgångar, vi äga, upplånas pengar i utlandet för att fylla luckorna i statsbudgeten. Men vårt land har ej råd att hantera sin ekonomi på det sättet.

Det torde förtjäna anmärkas, att all avverkning å kronoskogarna hittills på få undantag när rättat sig efter en enda formel, som sålunda, bevaras, tillämpats och fortfarande tillämpas på all slags skogsmark från den mest produktiva till den allra sämsta. Denna s. k. normalförrädsformel ser i all sin enkelhet ut så: $\frac{a}{b} = X$ (a = skogsbeståndets kubikmassa pr har; b = beståndets halva ålder; X = årliga avverkningen i kubikmeter pr har).

Reflexionerna göra sig själva. En var som har det allra ringaste begrepp om skogsvård måste inse, att sagda formel är oduglig. Likväl användes densamma, utan att statsmakterna ingripa och giva vederbörande, som äro ansvariga för eländet, vägledande direktiv.

Bland andra anledningar varför vi ansett oss böra motionera i denna fråga är ock den, att meningen nu lär vara att avvinna medel ur statsskogarna för försvaret. Det är att frukta det värsta för statsskogarnas framtid, om de ökade avverkningar, som bliva nödvändiga för fyllandet av luckorna i försvarsbudgeten, skulle bedrivas på hittills gängse sätt. Det må bestämt sägas ifrån, att nuvarande, under all kritik stående metoder icke få användas vid skogarnas utnyttjande.

Ehuru saken egentligen ej hörer hit, tillåta vi oss dock i förbigående påpeka orättvisan uti att staten, så snart det gäller lösandet av större statsfinansiella problem, söker taga medel från det fattiga Norrlands

naturtillgångar. De närmast till hands liggande exemplen äro: expropriationen av de norrländska skogsvårdsavgifterna för skogsvården i södra Sverige, folkpensioneringens genomförande med norrländsk järnmalm och nu försvarets ordnande genom avverkning av kronoskogarna i Norrland. Det hade syntes åtminstone oss mera logiskt och rättvist, att inkomsterna av Norrlands naturtillgångar i *främsta* rummet fått användas till Norrlands utveckling och förkovran, och tänka vi därvid främst på lösandet av det stora norrländska kommunikations- och kolonisationsproblemet, för vilket ändamål helt säkert hundratals millioner krävas.

Den ekonomiska utredning beträffande statsskogarna, som förelagts de nu sittande försvarsberedningarna, torde, av allt att döma, vara särdeles underhållig. Utom den ortodoxa skogsvårds-låt-gå-politikens krets råder det nog endast en mening därom, att en rationell avverkning, skötsel och vård av särskilt de norrländska statsskogarna bör — utan att skogskapitalet på något sätt skulle förminska eller fördävas — vara i stånd att framlocka många fler millioner än dem vederbörande beräknat, och tillåta vi oss därför bestämt påstå, att statens skogar skola vara i stånd att lämna såväl de medel, som — därest ej andra medel stå till buds — oundgängligen behövas för försvarets ordnande, som ock de medel, som krävas för ordnandet av åtminstone de norrländska landsvägsfrågorna. Denna motion torde i tillämpliga delar kunna motivera en annan vid denna riksdag väckt motion om förhöjning av det allmänna väganslaget.

Den norrländska skogsvårdskommittén, som år 1912 avgav sitt betänkande, hade till huvuduppgift att verkställa utredning angående de åtgärder, som kunde böra vidtagas för att åstadkomma en rätt vård av kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda skogarna i Norrland och Dalarne.

Det har varit oss omöjligt att ur detta betänkande utleta de positiva förslag, man haft rätt att fordra. I stället finner man en redogörelse för olika åsikter och principer, och sammanfattningen utmynnar, vad nu särskilt den brännande frågan om skogshushållningen beträffar, uti att kommittén saknar nödig kännedom om förhållandena och förty hemställer om nya undersökningar och utredningar, praktiskt och teoretiskt, om de olika principernas användbarhet.

Kommittén finner det visserligen ådagalagt, att ett alltför stort överskott av överårig skog finnes och rekommenderar följaktligen ökning av avverkningarna. Men frågan *när* och *huru* detta bör ske, lämnas av kommittén obesvarad.

Här gäller nu att tillvarata våra ruttnande millioner. Det må

lämnas åt framtiden att pröva alla principer och teoretiska formler för avverkningarna. Men vad som bör ske *nu* — och detta utan vidare vidlyftigheter — är att tillvarataga fullmogen, överårig, oväxtlig, kullbläst, sjuk och skadad skog. För detta ändamål behöves ingen vidare utredning.

Anmärkningsvärt är också, att kommittén ej framlagt några som helst positiva förslag rörande skogsstaten. Endast önskemål äro framställda. Det bör vara så och så. Vi kunna icke godkänna detta såsom något positivt. Vad vi väntat är att få se ett fullständigt omorganisationsförslag av skogsstaten, fixt och färdigt på papperet åtföljt av reglementariska bestämmelser, också de utarbetade i minsta detalj. Endast rörande enskilda skogar synes positiviteten i någon mån fått göra sig gällande.

Då de bilagda artiklarna tala för sig själva, torde, med vad för övrigt anförts, vidare utläggningar i saken vara överflödiga.»

Utskottet.

Betydelsen av en ökad intensitet i skogsbruket å statens kronoparker för vinnande av största möjliga med bevarande av skogskapitalet förenliga avkastning av desamma torde vara uppenbar och framstår såsom allt mera tvingande i den mån ett växande behov av statsfinansiella inkomstkällor ställer ökade krav på statsskogarnas avkastningsförmåga. Utskottet vill i detta avseende erinra om, hurusom 1910 års riksdag uti skrivelse till Kungl. Maj:t i anledning av väckt motion angående omläggning av förvaltningen utav de allmänna skogarna i södra och mellersta Sverige, uttalat bl. a: »Lika med motionären finner därför riksdagen — — — det vara en angelägenhet av största vikt, att skogshushållningen i kronoparkerna och övriga allmänna skogar i landet blir mera intensiv, än hittills varit fallet — — —. I denna uppfattning styrkes riksdagen ytterligare dels därav att, samtidigt med det statens skogshushållning — — — blivit en faktor av största vikt för statens finanser, de hinder, vilka förefinnas för införande av en intensiv skogshushållning, förlorat sin betydelse, dels, och ej minst, därav att gynnsamma resultat vunnits å de kronoskogar, där intensivare skötsel redan åvägabragts.»

Om än detta uttalande främst må äga giltighet med avseende å statens skogshushållning i de södra och mellersta delarna av landet, torde det jämväl beträffande huvudmassan av våra statsskogar, kronoparkerna i Dalarna och Norrland, angiva ett mål, på vars uppnående ett allvarligt arbete redan nu bör inriktas i så stor omfattning, omständigheterna göra det möjligt.

Ett viktigt hinder för utvecklingen mot ett rationellt, intensivt skogsbruk i dessa landsdelar synes emellertid utskottet otvivelaktigt vara den

av motionärerna särskilt framhållna förekomsten i mer eller mindre stor omfattning å ifrågavarande kronoparker av dels överårig och fullmogen, dels ock i förtid genom försumpning och andra orsaker oväxtlig, sjuk, kullblåst och eljest skadad skog, eller med andra ord av sådan skog, som icke lämpligen bör ingå i den normala avverkningsserien på viss föryngringsyta. Det är nämligen givet, att så beskaffad skog dels verkar mer eller mindre hämmande på de växande friska trädens utveckling, dels ock, när av sådan anledning bortgallring därav måste företagas genom s. k. förhuggning, lägger alltför mycket beslag på tillgängliga, i regel otillräckliga arbetskrafter, vilka väl behövas för ordnande och utförande av föryngringshuggning och andra till en rationell skogsvård hörande uppgifter.

Om sålunda redan ur synpunkten av genomförandet av en i möjligaste mån intensiv skogshushållning utrensningen av skog utav nu nämnd beskaffenhet framstår såsom i hög grad önskvärd, torde i än högre grad från rent statsekonomisk synpunkt det av motionärerna uppställda önskemålet om tillvaratagande och ekonomiskt tillgodogörande av sådan skog, enligt utskottets uppfattning, vara värt beaktande. Visserligen torde det värde, som inom våra statsskogar representeras av dylik skog till följd av den hittills varande bristen på en genomförd allmän skogstaxering icke kunna exakt uppgivas, men uppenbart är, att det här är fråga om mycket höga värden. Den s. k. norrländska skogsvårdskommittén beräknar i sitt den 16 mars 1912 avgivna betänkande, sid 75, massan av gammal *fullmogen* skog approximativt till omkring 34 % av hela virkesförrådet å statskogarna i Dalarne och Norrland och uppger såsom sannolikt, att särskilt i övre Norrland virkesmassan av sådan skog är relativt större, samt yttrar vidare, att *skadad* skog inom nämnda landsdelar förekommer allmänt, men till mycket växlande belopp på olika trakter. Dessa virkesmängder representera givetvis, om de icke i tid tillgodogöras, på grund av sin brist på växtkraft, ett kapital, som icke blott är räntelöst, utan ock är underkastat en ständigt fortgående värdeminskning på grund av förtorkning, multnande, röta o. s. v. — allt omständigheter, vilka synas utskottet tillfullo ådagalägga, att det ofta hörda, jämväl av motionärerna använda slagordet om »våra ruttnande millioner» icke saknar sitt berättigande.

Visserligen har domänstyrelsen haft sin uppmärksamhet riktad på betydelsen härav samt genom upprepade förståndiganden till skogsstatstjänstemännen särskilt anbefallt utstämpling till avverkning av *torra* träd. Och till följd härav har sådan avverkning under senare år förekommit i ganska stor omfattning, varigenom en väsentlig stegring, trots ökade av-

verkningskostnader, ernåtts i de nordliga överjägmästaretdistrikternas netto-avkastning. Emellertid torde vad som i sådant avseende åtgjorts långt ifrån motsvara berättigade önskemål.

Om sålunda utskottet, såsom framgår av det anförda i likhet med motionärerna anser sig böra framhålla önskvärdheten av ett fullständigt och inom en snar framtid genomfört tillvaratagande av statens icke i värdestegring stadda skogstillgångar, kan utskottet å andra sidan icke underlåta att fästa uppmärksamheten å de svårigheter, som åtminstone i viss omfattning synas vara förenade med förverkligandet av nämnda önskemål.

Möjligheten att å kronoparkerna, särskilt de norrländska, bedriva väsentligt ökade skogsavverkningar *med ett ekonomiskt gynnsamt resultat* torde nämligen till en icke ringa del vara beroende av förutsättningar, som icke torde kunna åvägbringas enbart genom förvaltningsföreskrifter eller lagstiftningsåtgärder, och som svårigen lära vara att påräkna annat än i mån av ändrade och utvidgade kommunikations- och avsättningsmöjligheter. I detta avseende behöver utskottet endast erinra om betydelsen av ett väl ordnat system av goda transportleder, enkannerligen flottleder. Förbättrade kommunikationer torde nämligen vara erforderliga dels för vägs öppnande för en förädlingsindustri, vilken i större skala kan illgodogöra sig vissa av de avverkade virkesprodukterna, dels ock för beredande av möjlighet att för rimlig fraktkostnad till avnämra å mera fjärran belägna orter transportera vissa andra skogsprodukter. I detta sammanhang vill utskottet även påpeka den ovedersägliga olägenhet, som svårigen torde kunna undvikas, ifall i trävarumarknaden på en gång utsläppas alltför betydande virkesmängder, lätt ägnade att på ett menligt sätt påverka prislägena inom samma marknad.

En annan omständighet av den största betydelse för de ifrågavarande avverkningarnas utförande i önskvärd omfattning är givetvis den större eller mindre tillgången på erforderlig *arbetskraft*. Helt och hållet läser man ej kunna bortse från klagomålen över otillräckligheten i de resurser, vilka i detta avseende för närvarande stå förvaltningen av statens skogar till buds. Och tydligt är, att frågan härom åtminstone delvis är beroende av samt ej i sin helhet torde kunna nöjaktigt lösas utan samband med den omläggning av statens skogsförvaltning, som numera förberedes.

Slutligen torde här ej böra förbises, hurusom även omsorgen om en *ändamålsenlig skogsvård* bör mana till en viss varsamhet i fråga om alltför forcerade avverkningar. Då nämligen statens norrländska krono-

parker i allmänhet helt nyligen, under de senaste decennierna, bildats av förutvarande åt sin egen utveckling helt överlämnade, rena naturskogar, utgör skog av i motionen åsyftad beskaffenhet ännu, såsom ovan antytts, ett så betydande procenttal av skogen i dess helhet, att det totala borttagandet på en gång av det skydd denna gamla skog innebär för den yngre, växtliga skogen, lätt kan medföra, att den senare utsättes för faran av kullblåsning och borttorkande.

Samtliga nu anförda omständigheter äro givetvis av den betydelse, att de uppenbarligen måste tagas i allvarligt övervägande vid bedömandet av förevarande motion. Lika klart torde emellertid av nämnda omständigheters beskaffenhet framgå, att, i stort sett, förhållandena gestalta sig avsevärt olika beträffande å ena sidan sådan skog, som uppnått eller överskridit sin fulla växtgräns, men i övrigt är oskadad, samt å andra sidan sådan skog, som av olika orsaker i förtid dödats, skadats eller hämmats i sin utveckling.

Endast i fråga om den förra kategorien, den fullmogna eller överåriga skogen, torde ovan angivna svårigheter för en skyndsam avverkning göra sig gällande i full utsträckning. I avseende å sådan skog torde alltså förhållandenas egen natur i allmänhet nödvändiggöra på viss erforderlig tidrymd fördelade, successivt fortskridande avverkningar, vilka dock å andra sidan otvivelaktigt böra kunna försiggå i avsevärt större utsträckning än hittills varit fallet. Beträffande åter den senare kategorien — den sjuka och i förtid skadade skogen, vindfällena, torrakor o. d. — torde förutsättningarna för ett snabbt och kraftigt ingripande i av motionärerna avsedd riktning ställa sig avsevärt gynnsammare. Denna dödade, skadade eller oväxtliga skog, vars förefintlighet merendels verkar direkt hinderlig för den övriga skogens vederbörliga utveckling, skötsel och föryngring, och vars avlägsnande allmänt synes anses vara ur skogsvårdssynpunkt i hög grad påkallat, torde nämligen icke förekomma i så stor utsträckning, att icke ett högst väsentligt påskyndande av dess välbehöfliga avverkande torde kunna äga rum med anlitan av en rimlig och möjlig ökning av nu tillgängliga arbetskrafter. Uppenbart är dessutom, att även i övrigt de svårigheter och olägenheter, som ovan framhållits beträffande en hastig avverkning av fullmogen och överårig skog, icke här framträda med samma styrka.

Visserligen har angelägenheten av ett snart tillvaratagande och tillgodogörande av sådan skog, varom här är fråga, i sammanhang med frågan om förvaltningen och vården över huvud av de allmänna skogarna i våra nordligare län redan underställts Kungl. Maj:ts omprövning. Men

utskottet hyser, i likhet med motionärerna, den övertygelsen, att nämnda angelägenhet väl torde kunna göras till föremål för erforderliga åtgärder utan avvaktande av det förslag, vartill ovanberörda, till Kungl. Maj:t överlämnade betänkande från den norrländska skogsvårdskommittén torde komma att giva anledning. Ännu mindre torde den omständigheten, att utredning för närvarande pågår angående skogsvårdsförhållandena inom de allmänna skogarna i de södra delarna av landet genom de utav Kungl. Maj:t den 16 juni 1911 för sådant ändamål tillkallade sakkunniga skäliken böra föranleda några betänkligheter emot vidtagande av åtgärder i angiven riktning, då sådan skog, varom nu är fråga, för skogsvården inom de fem sydligare överjägmästaredistriktet med där mera intensivt driven skötsel av kronoparkerna, icke tillnärmelsevis torde spela samma roll som inom de nordligare distriktet.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:ts anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att oväxtlig, sjuk, torr, kullblåst och eljest skadad, samt, där så utan olägenhet är möjligt, jämväl överårig och fullmogen skog å kronoparkerna och statens övriga skogar i Norrland och Dalarne må, så snart ske kan, bliva på det för en ändamålsenlig skogshushållning och för statens ekonomi mest fördelaktiga sätt tillvaratagen och tillgodogjord.

Stockholm den 23 juli 1914.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

Vid slutbehandling inom utskottet av förevarande ärende hava närvarit:
herrar: *Persson, Ericsson, Odelberg, Paulson, Pers, Fahlén, Lundell, Andersson, Nilsson i Tånga, Ingeström, Barthelson, Rosén, Ekerot, Bosson, Norin och Olausson.*

Reservationer:

af herrar *Ericsson* och *Fahlén*;

av herrar *Odelberg*, *Paulson*, *Lundell*, *Andersson* och *Barthelson*, vilka ansett att utskottets yttrande från och med första stycket å sid. 7 bort hava följande lydelse:

»Samtliga nu anförda omständigheter äro givetvis av den betydelse, att de uppenbarligen måste tagas i allvarligt övervägande vid bedömandet av förevarande motion. Visserligen torde det ej kunna bestridas, att förhållandena härvidlag gestalta sig något olika beträffande å ena sidan sådan skog, som uppnått eller överskridit sin fulla växtgräns, men i övrigt är oskadad — m. a. o. fullmogen och överårig skog — samt å andra sidan sådan skog, som av olika orsaker i förtid dödats, skadats eller hämmats i sin utveckling, i det att ovan angivna svårigheter måhända med avseende å den senare kategorien icke göra sig gällande i sin fulla utsträckning. I stort sett torde emellertid det påståendet vara berättigat, att en omedelbar avverkning i den uti motionen påyrkade omfattning, med hänsyn till rådande förhållanden, icke torde vara möjlig eller ens önskvärd.

Dessutom förtjänar särskilt framhållas, vad utskottet i det föregående antytt, att angelägenheten av ett snart tillvaratagande och tillgodogörande av sådan skog, varom här är fråga, redan blivit i sammanhang med frågan om förvaltningen och vården över huvud av de allmänna skogarna i våra nordligare län underställd Kungl. Maj:t prövning. Utskottet har icke av motionärernas framställning funnit sig övertygat om lämpligheten eller gagnet av att nämnda angelägenhet göres till föremål för särskilda åtgärder, föregripande det förslag, som torde föranledas av ovanberörda, till Kungl. Maj:t överlämnade betänkande från den norrländska skogsvårdskommittén. Jämväl torde i detta sammanhang böra omnämnas, hurusom utredning för närvarande pågår angående skogsvårdsförhållandena inom de allmänna skogarna i de södra delarna av landet, genom de utav Kungl. Maj:t den 16 juni 1911 för sådant ändamål tillkallade sakkunniga, vilken utredning även torde hava till föremål frågan om ändrade grunder för organisationen av landets skogsförvaltande myndigheter och stater, en fråga, som givetvis bör erhålla en för hela landet gemensam lösning, och vars betydelse för möjliggörande av den i motionen åsyftade intensivare skogsvård ej torde böra förbises. Först när tillgång till det samlade utredningsmaterialet sålunda föreligger — och det är utskottets livliga förhoppning att denna tidpunkt ej må vara avlägsen —

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 10 saml. 29. häft. (Nr 84.) 2

torde möjlighet förefinnas för statsmakterna att med behörigt iakttagande av alla omständigheter, vilka kunna inverka på frågans bedömande, besluta angående ändamålsenliga åtgärder för ett fullständigt tillvaratagande av statens ifrågavarande skogstillgångar.

Då utskottet anser sig kunna bestämt förvänta, att de av motionärerna i sådant avseende framhållna önskemål komma att av Kungl. Maj:t i det förslag, vartill berörda utredningar kunna giva anledning, vinna tillbörligt och förtjänt beaktande, får utskottet med åberopande jämväl av vad förut anförts, hemställa,

att förevarande motion ej må av riksdagen bifallas.»